

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № 6

2025 р.

Заступник голови Приймальної комісії

Олександр ГУРА

ПОГОДЖЕНО:

Відповідальний секретар Відбіркової
комісії

Олександр ОЛІЙНИК

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ ПРЕДМЕТНОГО ТЕСТУ
З МОВОЗНАВСТВА**

для вступників на освітній ступінь магістр
на основі бакалавра, магістра (спеціаліста)

ЗМІСТ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	3
II. ФОРМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ.	3
III. СТРУКТУРА БІЛЕТУ	3
IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	4
V. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ.....	4
VI. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	12

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою проведення фахового іспиту предметного тесту з мовознавства для вступу на здобуття освітнього ступеня «магістр» є оцінювання рівня підготовленості вступника до навчання за спеціальністю В11 «Філологія» або за іншими спеціальностями. Іспит спрямований на перевірку теоретичних знань, практичних навичок, компетентностей та результатів навчання, сформованих на бакалаврському рівні відповідно до стандарту вищої освіти.

При організації і проведенні фахового іспиту необхідно керуватись нормативними актами:

- Порядок прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році;
- Правила прийому до Запорізького національного університету у 2025 році;
- Положення про фахову атестаційну комісію Запорізького національного університету;
- Програмою вступного фахового іспиту предметного тесту з «Мовознавства» до Запорізького національного університету.
- Положення про організацію освітнього процесу в Запорізькому національному університеті.

II. ФОРМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ.

Фаховий іспит предметного тесту з «Мовознавства» проводиться у формі комп'ютерного іспиту у вигляді тестування відповідно Положення про організацію освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання в Запорізькому національному університеті, із застосуванням електронної системи навчання «Moodle». Тестування по затверджених питаннях відкрито протягом 24 годин.

Пройти тестування можна за місцем перебування вступника, або у спеціально обладнаному комп'ютерному класі. Максимальний час для проведення тестування становить дві академічні години.

У разі повітряної тривоги під час складання фахового іспиту, іспит переривається, учасники можуть пройти до укриття. Якщо повітряна тривога буде короткочасною, учасники можуть продовжити складання фахового іспиту.

Перелік тем для підготовки до фахового іспиту предметного тесту з «Мовознавства» наведено у розділі V.

III. СТРУКТУРА БІЛЕТУ

Тестове завдання для кожного вступника включає 38 питань поділених на 2 блоки за рівнем складності. Фаховий іспит включає: – 30 питань першого початкового рівня складності, які оцінюються в 4 бали за правильну відповідь; –

8 питань другого достатнього рівня складності – 10 балів за правильну відповідь. Максимальна сума балів – 200 балів.

Вступнику надається лише одна спроба для вирішення тестового завдання. У випадку, коли вступник відмовляється виконувати тестове завдання, йому виставляється оцінка «незадовільно». Якщо тестування перервано з технічних причин (відключення світла, відсутність або нестійкість інтернету) вступнику за його заявою надається одна додаткова спроба.

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Для особи, яка претендує на зарахування за ступенем магістра (за 200 бальною шкалою):

Високий рівень (175-200 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в повній мірі засвоїв увесь програмний матеріал, показує знання не лише основної, але й додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, використовує знання з суміжних галузевих дисциплін, вдало наводить приклади.

Достатній рівень (150-174 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: має також високий рівень знань і навичок. При цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або пропуски в неосновних питаннях. Можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість у визначенні понять.

Задовільний рівень (124-149 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь неповна, неглибока, містить неточності, робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів.

Низький рівень (100-123 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті.

До участі у конкурсі не допускається (0-99 балів), якщо вступник виявив такі знання та вміння: не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті.

V. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

УЗАГАЛЬНЕНА СТРУКТУРА ПРЕДМЕТНОГО ТЕСТУ

№ з/п	Найменування розділу	Питома вага розділу, %
1.	Мовознавство як наука	8-12
2.	Мова, мовлення, суспільство	15-25
3.	Системно-структурна організація мови	35-45
4.	Стилістика	25-35

КОГНІТИВНІ РІВНІ ОХОПЛЕННЯ:

Рівень А. Необхідний когнітивний рівень «Знання».

Рівень В. Необхідний кваліфікаційний рівень «Знання», «Розуміння».

Рівень С. Необхідний кваліфікаційний рівень «Знання», «Розуміння», «Застосування».

Рівень D. Необхідний кваліфікаційний рівень «Знання», «Розуміння», «Застосування» та «Аналіз»/ «Синтез»/ «Оцінка».

ДЕТАЛІЗОВАНА СТРУКТУРА ПРЕДМЕТНОГО ТЕСТУ

№ з/п	Назва розділу/теми та її зміст	Питома вага, %	Когнітивний рівень
1	2	3	4
1	РОЗДІЛ 1. МОВОЗНАВСТВО ЯК НАУКА	8-12	
1.1	Мовознавство як наука про мову. Предмет і завдання, основні проблеми мовознавчої науки (природа і сутність мови, мова і мислення, мова і мовлення, походження мови, мова і суспільство, система і структура мови).		В
1.2	Система мовознавчих дисциплін: мовознавство загальне і часткове, теоретичне і прикладне.		А
1.3	Методологічна основа мовознавства. Індуктивний і дедуктивний підходи до вивчення мовних явищ. Вихідні прийоми наукового аналізу мовного матеріалу (методи проведення лінгвістичних досліджень): описовий метод; порівняльно-історичний метод; метод лінгвістичної географії; зіставний метод; структурний метод.		В
1.4	Синхронія і діахронія як аспекти мовознавчого аналізу.		В
1.5	Зв'язок мовознавства з літературознавством, історією, археологією, філософією, логікою, соціологією, психологією, етнологією, культурологією, інформаційними технологіями, математикою, семіотикою, фізіологією, медициною, фізикою, географією.		В
2	РОЗДІЛ 2. МОВА, МОВЛЕННЯ, СУСПІЛЬСТВО	15-25	
2.1	Загальні поняття про мову. Мова як явище біологічне, психічне, суспільне.	0,5-1,5	

2.2	Системний характер мови	1,5-2,5	
2.2.1	Структура мови. Ієрархійність (поліструктурність) рівнів мови. Теорія ієрархії рівнів.		В
2.2.2	Рівні мови: основні (фонологійний, морфологічний, лексико-семантичний і синтаксичний); проміжні рівні (морфонологійний, словотвірний, фразеологічний). Взаємозалежність рівнів мови. Динамічність.		В
2.2.3	Співвідношення системних і несистемних явищ у мові. Види співвідношень: парадигмальні, синтагмальні й ієрархійні відношення між мовними одиницями.		В
2.3	Система і норма.	2,5-3,5	
2.3.1	Властивості мовних одиниць: системоутворювальні і системонабуті.		В
2.3.2	Мовна система: фонологія, морфологія, лексикологія, синтаксис.		В
2.3.3	Мовна норма. Орфоепічні, орфографічні, граматичні, лексичні, стилістичні норми. Відмінності між мовною системою і мовною нормою.		В
2.4	Функції мови.	1,5-2,5	
2.4.1	Основні функції мови: комунікативна, мислетвірна, когнітивна (гносеологічна).		В
2.4.2	Похідні (уточнювальні, часткові) функції мови. Фатична, репрезентативна, емотивна, експресивна, волонтеративна, прагматична, естетична, референтна.		В
2.5	Знакова природа мови.	3,5-4,5	
2.5.1	Визначення мовного знака.		В
2.5.2	Своєрідність мови як знакової системи: характеристика мовного знака: довільність, лінійність, змінність.		В
2.5.3	Знаковість і одиниці мови. Основні характеристики знака: план вираження, план змісту. Знак, напівзнак. Субзнаковий, знаковий і суперзнаковий рівні мови. Найменші мовні одиниці і знак (фонема, морфема, слово, речення).		В
2.6	Мовлення	0,5-1,5	
2.6.1	Фізіологічні механізми мовлення. Форми вираження слова. Слово почуте, слово побачене, слово вимовлене.		В

2.6.2	Периферійний (голосовий) апарат мовлення, його будова. Дихальний, голосовий, артикуляційний. Активні, пасивні органи мовлення: рухомі (язик, губи, нижня щелепа, м'яке піднебіння, язичок); нерухомі (зуби, альвеоли, тверде піднебіння, задня стінка зів, верхня щелепа, порожнина носа).		А
2.7	Види мовлення	1,5-2,5	
2.7.1	Зовнішнє мовлення: усне (монолог, діалог, полілог), писемне.		В
2.7.2	Внутрішнє мовлення.		А
2.8	Мова як засіб спілкування	2-3	
2.8.1	Функції, форми й засоби спілкування. Класифікації функцій спілкування: інформаційно-комунікативна, регулятивно-комунікативна, афективно-комунікативна.		В
2.8.2	Аспекти спілкування (комунікативний, інтерактивний, перцептивний) та їхні особливості.		В
2.8.3	Поняття комунікативного бар'єру. Авторитет, уникнення, нерозуміння.		В
2.8.4	Вербальна і невербальна комунікація. Словесне спілкування, кінесика, паралінгвістика, проксемика.		В
2.9	Мова і суспільство		
2.9.1	Соціальна функція мови: комунікація, соціалізація, ідентифікація.		В
2.9.2	Державна мова, мовна політика.		В
2.9.3	Мова як загальнонародне явище.		В
2.9.4	Характерні риси взаємодії мови та культури: культурні концепти, мовні табу, мовні ритуали.		В
2.9.5	Мова та ідентичність. Види ідентичності (етнічна, соціальна, індивідуальна).		В
3.	РОЗДІЛ 3. СИСТЕМНО-СТРУКТУРНА ОРГАНІЗАЦІЯ МОВИ	35-45	
3.1	Фонетична система мови	7-9	
3.1.1	Три аспекти вивчення звуків (акустичний, артикуляційний, функційний).		В
3.1.2	Принципи класифікації голосних та приголосних звуків. Звук і фонема.		В
3.1.3	Фонемі в парадигматиці й синтагматиці (опозиції фонем, фонологійні класи).		В

3.1.4	Фонетичне членування мовленнєвого потоку (фраза, синтагма, фонетичне слово, склад, звук). Наголос. Інтонація.		А
3.1.5	Фонетичні закони. Фонетичні зміни. Комбінаторні звукові зміни (акомодація, асиміляція, дисиміляція, метатеза). Позиційні звукові зміни (редукція, протеза).		В
3.1.6	Фонетична й фонематична транскрипція. Транслітерація.		В
3.2	Лексико-семантична система мови	12-16	
3.2.1	Слово, поняття, концепт. Лексико-семантичні варіанти слова. Типи мотивації лексичних одиниць (фонетична, морфологічна, етимологічна, семантична).		В
3.2.2	Мовна семантика. Семантика й референція. Типи значень: лексичне та граматичне значення слова. Денотативне й конотативне значення слова. Стилiстичний компонент значення. Розвиток значення слова: розширення, звуження, меліоризація, зниження (пейорація), метафоричне перенесення, метонімічне перенесення, евфемізація.		В
3.2.3	Полісемія слова. Синоніми. Антоніми. Омоніми. Пароніми. Поняття семантичного поля.		С
3.2.4	Функційна диференціація лексики. Стилiстична диференціація: книжна лексика, розмовна, нейтральна. Соціальна й територіальна диференціація: професійна лексика (терміни); жаргонізми, арготизми, сленгізми, діалектизми. Активна й пасивна лексика (неологізми, okazіоналізми, історизми, архаїзми).		С
3.2.5	Етимологія. Типи лексики за походженням (питомі й запозичені слова). Асиміляція запозичень: фонетична адаптація; граматична та лексична асиміляція.		В
3.2.6	Фразеологія. Класифікація фразеологізмів: за структурою, за семантичним принципом, за походженням, за функцією. Синонімія та антонімія фразеологізмів.		С
3.2.7	Лексикографія. Типи словників. Основні концепції укладання словників. Структура словникової статті.		В

3.3	Граматична система мови		
3.1.1	Морфеміка і дериватологія	1,5-2,5	
3.3.1.1	Морфемна будова слова. Види та варіанти морфем. Формотвірні / словотвірні афікси. Основа слова. Похідні й непохідні основи. Словотвірна пара (похідне і твірне слово).		А
3.3.1.2	Способи творення слів. Морфологічні способи творення слів: афіксальні та неафіксальні (композиція, юстапозиція, аббревіація). Неморфологічні способи творення слів: лексико-синтаксичний, лексико-семантичний, морфолого-синтаксичний (конверсія).		В
3.3.2	Морфологія	7-9	
3.3.2.1	Основні граматичні поняття: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія. Способи вираження граматичних значень через афікси: флексія, суфікс, постфікс, префікс, інтерфікс.		В
3.3.2.2	Аглютинація і фузія. Аналітичні граматичні засоби: службові слова, порядок слів, інтонація. Синтетичні граматичні способи: внутрішня флексія, редуплікація, суплетивізм, синтаксичне словоскладання, наголос.		А
3.3.2.3	Частини мови як лексико-граматичні класи слів. Принципи виокремлення частин мови. Іменник як частина мови. Граматичні категорії іменника (рід, число, відмінок). Лексико-граматичні розряди іменника (власні / загальні назви; істоти / неістоти; конкретні / абстрактні назви; збірні / речовинні). Прикметник як частина мови. Граматичні категорії прикметника (рід, число, відмінок). Лексико-граматичні розряди прикметника (якісні, відносні, присвійні). Ступенювання прикметників. Числівник як частина мови. Класифікація числівників за семантичним принципом. Займенник як частина мови. Розряди займенників. Дієслово як частина мови. Особові й неособові форми дієслова. Морфологічні категорії дієслова (вид, перехідність / неперехідність, стан, спосіб, час, особа, рід, число). Синтаксичні ролі дієслова.		В

	Прислівник як частина мови. Розряди прислівників за значенням. Ступенювання прислівників. Службові частини мови. Прийменник: розряди та функції. Сполучник: розряди і функції. Частка: розряди й функції. Вигук та звуконаслідувальні слова.		
3.3.3	Синтаксис	7-9	
3.3.3.1	Типи синтаксичного зв'язку: сполучниковий (сурядний, підрядний) / безсполучниковий. Форми підрядного зв'язку: узгодження, керування, прилягання.		В
3.3.3.2	Словосполучення. Критерії класифікації словосполучень (за формою зв'язку, за будовою, за морфологічним принципом).		В
3.3.3.3	Типи простих речень за метою висловлювання, за структурою (односкладні / двоскладні, поширені / непоширені, повні / неповні).		В
3.3.3.4	Актуальне членування речення: поняття теми й реми.		В
3.3.3.5	Типологія складних речень (складносурядні, складнопідрядні, безсполучникові, багатокomпонентні з різними видами зв'язку).		В
3.3.3.6	Способи та засоби поєднання речень у тексті: ланцюжковий і паралельний зв'язки компонентів.		В
3.3.3.7	Поняття когезії й когерентності.		А
4.	РОЗДІЛ 4. СТИЛІСТИКА	25-35	
4.1	Стилістика як галузь мовознавства. Розділи стилістики та їхні завдання.	3,5-4,5	
4.1.1	Об'єкт і предмет стилістики.		А
4.1.2	Загальна стилістика: мета й завдання.		А
4.1.3	Стилістика мови як розділ про стилі мови.		А
4.1.4	Стилістика мовлення як розділ про семантичні, експресивно-стилістичні особливості мовлення в його усній і писемній формах.		А
4.1.5	Стилістика художньої літератури як розділ про специфічні особливості літературного напрямку та індивідуальні особливості стилю письменника чи твору.		А
4.1.6	Функційна стилістика: мета й завдання.		А

4.2	Функційні стилі та їхня класифікація	4-6	
4.2.1	Поняття функційного стилю і підстилю.		A
4.2.2	Офіційно-діловий стиль. Сфера застосування офіційно-ділового стилю. Становлення й розвиток офіційно-ділового стилю. Норми офіційно-ділового стилю. Ознаки: документальність, стабільність, стислість, чіткість, стандартизованість вислову, регламентованість тексту. Кліше, штампи, канцеляризми. Підстилі офіційно-ділового стилю.		B
4.2.3	Науковий стиль. Ознаки наукового стилю: об'єктивність, логічність, узагальненість, однозначність, лаконічність, аргументованість, точність.		B
4.2.4	Публіцистичний стиль. Головні сфери реалізації сучасного публіцистичного стилю. Ознаки публіцистичного стилю: поєднання логічності доказів, точності висловлювання положень з емоційно експресивною образністю використання художніх засобів; доступність; спрямованість на широку аудиторію; інформативність.		B
4.2.5	Розмовний стиль. Головні сфери реалізації розмовного стилю. Ознаки розмовного стилю: спонтанність, безпосередність, невербальні засоби спілкування (міміка, жести), емоційність, використання вигуків, звертань, неповних речень.		B
4.2.6	Художній стиль. Головні сфери реалізації художнього стилю. Ознаки художнього стилю: образність, поетичність, естетика мовлення, експресія як інтенсивність вираження, зображальність, поєднання конкретно-чуттєвого живописання з інтелектуалізмом. Засоби образності.		B
4.3	Жанрова диференціація	5-7	
4.3.1	Поняття жанру в стилістиці.		A
4.3.2	Жанри офіційно-ділового стилю: закон, постанова, договір, меморандум, протокол, заява, резюме, автобіографія, діловий лист.		B
4.3.3	Жанри наукового стилю: монографія, стаття, тези, рецензія, анотація, доповідь, лекція.		B
4.3.4	Жанри публіцистичного стилю: стаття, замітка, репортаж, нарис, фейлетон, есе.		B

4.3.5	Жанри розмовного стилю: бесіда, промова (вітальна, застільна, поминальна).		В
4.3.6	Жанри художнього стилю: епічні (роман, сага, повість, оповідання, новела), ліричні (вірш, поема, балада), драматичні (трагедія, комедія, драма).		В
4.4	Стилістичні ресурси (засоби) мови	8-12	
4.4.1	Поняття про тропи та фігури.		А
4.4.2	Фонетичні засоби стилістики: алітерація, асонанс, анафора, епіфора, звуконаслідування, фонетичний повтор, рима.		В
4.4.3	Лексичні засоби стилістики: алегорія, метафора, персоніфікація, метонімія, епітет, синекдоха, порівняння, оксиморон, гіпербола, літота, табу та евфемізми, іронія, сарказм, гротеск.		С
4.4.4	Синтаксичні засоби стилістики: антитеза, парцеляція, градація, інверсія, паліндром, акростих, параномазія, синтаксичний повтор, риторичне питання, риторичне звертання, еліipsis, багатосполучниковість, безсполучниковість, період.		В
4.5	Стилістика тексту	4-6	
4.5.1	Композиційно-стилістичні особливості тексту.		В
4.5.2	Дискурс як комунікативно-стилістичне явище.		В

VI. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вступ до мовознавства : навчально-методичний посібник з курсу для студентів факультету іноземної філології / укл. Е. Швед, Т. Дацьо, О. Яцків. Ужгород : УжНУ, 2024. 130 с.

2. Карпенко Ю. А. Вступ до мовознавства. Київ : Академія, 2019. 336 с.

3. Левицький А. Е., Сингаївська А. В., Славова Л. П. Вступ до мовознавства. Київ : УНЛ, 2020. 145 .

4. Назаренко О. М. Вступ до мовознавства : навчальний посібник, Одеса : Фенікс, 2021. 190 с.

Інформаційні ресурси:

1. Глущенко В.А. Лінгвістичний метод і його структура.

URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/183504/05-Hlushchenko.pdf?sequence=1>

2. Загальні питання мовознавства.

URL :

https://pidru4niki.com/1439022148044/dokumentoznavstvo/zagalni_pitannya_movoznavstva

Голова фахової
атестаційної комісії

Світлана ЗАПОЛЬСЬКИХ